

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України

Факультет цивільного захисту
Кафедра управління у сфері цивільного захисту

Кирило ПАСИНЧУК, Сергій ТАРАСОВ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни
«ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЖЕЖ»

для підготовки здобувачів за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
в галузі знань 26 «Цивільна безпека»
спеціальності 261 «Пожежна безпека»

Упорядники: - кандидат педагогічних наук Кирило ПАСИНЧУК;
- кандидат наук з державного управління Сергій ТАРАСОВ;

Рецензент: Заступник начальника Управління ДСНС України у Черкаській області Олександр ЄВПАК.

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Дослідження пожеж» для підготовки здобувачів за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 261 «Пожежна безпека» / Упор.: Кирило ПАСИНЧУК, Сергій ТАРАСОВ. – Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2020. – 15 с.

Розглянуто та рекомендовано на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України.

Протокол від «26» серпня 2020 р. № 1.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальні методичні вказівки	6
2. Завдання для виконання контрольної роботи	8
3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	12
Список рекомендованої літератури	14

ВСТУП

Предметом вивчення навчальної дисципліни є дослідження пожеж та їх наслідків.

Актуальність курсу «Дослідження пожеж» полягає в тому, що пожежі як аномальні явища завдають великих матеріальних збитків та спричиняють інші тяжкі наслідки, а причини їх виникнення завжди були предметом пильної уваги відповідних державних органів.

Метою викладання навчальної дисципліни «Дослідження пожеж» є у наданні курсантам та студентам необхідного обсягу технічних та юридичних знань з питань порядку дослідження, розслідування пожеж; у напрацюванні необхідних навичок по складанню процесуальних документів при проведенні розслідування; організаційних питань участі фахівців системи ДСНС України, як спеціалістів у сфері дослідження пожеж та встановленні причини їх виникнення.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Дослідження пожеж» є надання курсанту (студенту) необхідних знань щодо послідовності процесу дослідження (розслідування) пожеж, оволодіння необхідними навичками по складанню відповідних процесуальних документів при проведенні розслідування, порядком та процедурою порушення кримінальних справ за кримінальними правопорушеннями пов'язаними з виникненням пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

Мета конкретизується у завданнях, які виокремлено відповідно до логіки формування компонентів творчого мислення та реальної логіки навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у цілі навчання.

Цілі спрямовані на	
1). формування <i>творчого мислення</i> :	2). <i>реальну логіку навчальної діяльності</i> курсантів:
1.1. розвиток комунікативних вмінь	2.1.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>ознайомлення</i>
1.2. формування індивідуального стилю спілкування	
1.3. виховання якостей творчої особистості	2.2.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>репродуктивних знань</i>
1.4. розвиток рефлексивного мислення	
1.5. формування потреб та вмінь саморозвитку творчого мислення	2.3.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>творчого використання</i>
1.6. формування вмінь раціональної навчальної діяльності	
1.7. оволодіння предметним та міжпредметним навчальним змістом	2.4.засвоєння навчального матеріалу на рівні <i>комплексного використання</i>
1.8.розвиток пізнавальної активності	

У результаті вивчення навчальної дисципліни курсант (студент) повинен знати:

- основні юридичні терміни та визначення;
 - правовий статус, повноваження та обов'язки суб'єктів дослідження (розслідування) пожеж;
 - загальну класифікацію пожеж;
 - порядок обліку пожеж та їх наслідків;
 - умови та порядок проведення процесуальних дій при провадженні перевірки по факту пожежі;
 - порядок проведення перевірки за повідомленнями та заявами про кримінальні правопорушення, пов'язані з пожежами та порушенням правил пожежної безпеки;
 - основи кримінального права України і кримінально - процесуальну діяльність суб'єктів розслідування пожеж;
 - здійснення окремих слідчих дій під час провадження у справах про кримінальні правопорушення, пов'язані з виникненням пожеж;
 - організацію розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами та умисними підпалами;
 - значення та класифікацію експертних висновків під час дослідження пожеж;
 - порядок видачі експертних висновків про пожежу, облік таких висновків;
 - координацію діяльності експертно-технічних центрів у сфері пожежної і техногенної безпеки, цивільного захисту, порядок атестації експертів з питань пожежної і техногенної безпеки;
 - порядок порушення кримінальних справ під час розслідування пожеж.
 - порядок перевірки версій про причину виникнення пожежі.
- вміти :
- користуватися законами іншими нормативно-правовими актами при дослідженні (розслідуванні) пожеж;
 - з'ясовувати причини виникнення пожеж, невиконання заходів щодо запобігання аваріям, катастрофам та стихійному лиху, проводити оцінку дій органів управління і сил щодо організації та проведення ними рятувальних й інших невідкладних робіт;
 - приймати участь у проведенні невідкладних слідчих дій під час проведення дослідження пожежі;
 - розслідувати пожежі, причини виникнення надзвичайних ситуацій та невиконання заходів запобігання виникненню надзвичайних ситуацій;
 - складати кримінально-процесуальні документи за результатами розслідування;
 - розглядати в установленому порядку звернення громадян з питань, що належать до компетенції ДСНС України;
 - проводити аналіз версій про причину виникнення пожежі.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Навчальним планом Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України з дисципліни «Дослідження пожеж» для студентів заочної форми навчання передбачено виконання письмової контрольної роботи.

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

Робота повинна бути виконана письмово в зошиті або надрукована на аркушах формату А4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, ліве 2,5 см, праве 1,5 см) та вкладена в папку для файлів.

Контрольна робота оформляється в зошиті не менше 10 аркушів, або не менше 8 друкованих аркушів. На обкладинці необхідно вказати назву дисципліни, номер залікової книжки, назву навчального закладу, посаду звання, прізвище, ім'я та по батькові, адресу, місце роботи.

Під час виконання роботи потрібно спочатку записати питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді повинні бути конкретні, написані чорнилами одного кольору, державною мовою, акуратно оформлені.

При відповіді на теоретичне завдання – обов'язково робити посилання на нормативно-правові акти України.

Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На кожній сторінці слід залишати поля шириною 30 – 35 мм для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці.

Рівень знань здобувачів за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.

2. Здатність здобувача:

– диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;

– аналізувати зміст правових актів, які нормують роботу державного нагляду (контролю) у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки;

– користуватися законами та нормативно-правовими актами.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за двохбальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури – **не зараховується**.

Здобувачі, які несвоєчасно направили контрольну роботу без поважних причин, на екзаменаційну сесію не викликаються.

Контрольна робота складається з теоретичного завдання. Воно складається із трьох питань. Обов'язковими вимогами до теоретичного завдання є:

— висвітлення питання;

— посилання (при запозичені тексту);

— список використаної літератури.

Контрольна робота передається методисту відділу заочного навчання.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант завдання визначається по двох останніх цифрах номера залікової книжки. Наприклад, якщо номер залікової книжки 312, то номер варіанту завдання буде 12. За таблицею 1 визначаємо номер завдання теоретичних питань: 7.

Таблиця 1

		Остання цифра номера залікової книжки									
Передостання цифра номера залікової книжки		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	0	1	5	6	10	11	15	1	5	6	10
	1	2	4	7	9	12	14	2	4	7	9
	2	3	3	8	8	13	13	3	3	8	8
	3	4	2	9	7	14	12	4	2	9	7
	4	5	1	10	6	15	11	5	1	10	6
	5	6	15	11	5	1	10	6	15	11	5
	6	7	14	12	4	2	9	7	14	12	4
	7	8	13	13	3	3	8	8	13	13	3
	8	9	12	14	2	4	7	9	12	14	2
	9	10	11	15	1	5	6	10	11	15	1

Завдання 1

1. Поняття, завдання та принципи процесу розслідування пожеж.
2. Види пожежно-технічної експертизи. Підстави та порядок її призначення.
3. Порядок дій державного інспектора на місці пожежі.

Завдання 2

1. Суб'єкти процесу розслідування пожеж.
2. Питання які вирішує пожежно-технічна експертиза.
3. Склад та завдання слідчо-оперативної групи.

Завдання 3

1. Правовий статус спеціаліста за Кримінальним процесуальним кодексом України.
2. Порядок призначення експертизи. Етапи проведення експертизи. Особливості структури технічного висновку про пожежу.
3. Прийом заяв про пожежі та кримінальні правопорушення, пов'язані з пожежами.

Завдання 4

1. Основні завдання інспектора ДСНС України на місці пожежі.
2. Взаємодія Національної поліції України з ДСНС України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами.
3. Мета та правові підстави проведення перевірок за фактами пожеж.

Завдання 5

1. Поняття, система, структура, види слідчих дій. Загальні вимоги до їх проведення.
2. Методика розслідування злочинів, пов'язаних з пожежами і злочинним порушенням правил пожежної безпеки.
3. Що дозволяє встановити статистичний аналіз пожеж?

Завдання 6

1. Участь спеціаліста при проведенні різноманітних слідчих дій.
2. Роль та значення криміналістики у правильному прийнятті рішень по справам про пожежі.
3. Для чого призначена Картка обліку пожежі? Мета складання, нормативний документ.

Завдання 7

1. Огляд місця пожежі як процесуальна слідча дія: мета, завдання.
2. Поняття, завдання, принципи науки кримінальне право.
3. Мета та правові підстави проведення аналізу пожеж.

Завдання 8

1. Етапи та методика проведення огляду місця пожежі.
2. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
3. Акт про пожежу. Терміни та порядок його складання. Нормативний документ.

Завдання 9

1. Розгляд можливих версій виникнення пожеж, їх уточнення, перевірка та обґрунтування.
2. Поняття злочину та його ознаки. Відмінність злочинів від незлочинних правопорушень.
3. Контроль за веденням обліку пожеж.

Завдання 10

1. Визначення терміна «джерело запалювання» та його використання в експертно-слідчій практиці у справах про пожежі.
2. Поняття складу злочину, його кримінально правове значення та значення для правильної кваліфікації злочинів.
3. Облік прямих та побічних збитків від пожежі.

Завдання 11

1. Поняття та ознаки осередкового конусу.
2. Класифікація та кваліфікація злочинів, пов'язаних з виникненням пожеж і злочинним порушенням правил пожежної безпеки.
3. Пожежі та загоряння, що не підлягають обліку.

Завдання 12

1. Складання протоколу огляду місця пожежі.
2. Розподіл злочинів пов'язаних з пожежами за об'єктами посягання та їх кваліфікація.
3. Порядок та форма звітності про пожежу. Нормативний документ.

Завдання 13

1. Особи, що приймають участь під час проведення оглядів, їх процесуальні права та обов'язки. Протокол огляду місця події.
2. Встановлення причин виникнення пожеж.
3. Мета та підстави проведення обліку пожеж.

Завдання 14

1. Акт про пожежу. Порядок складання акту про пожежу.
2. Повноваження співробітників ДСНС України при участі у зборі фактичних даних за фактами пожеж.
3. Методи вчинення підпалів. Мотиви вчинення підпалів.

Завдання 15

1. Факультативні способи фіксації результатів огляду місця пожежі.
2. Поняття та класифікація доказів. Поняття джерел доказів. Місце доказів та їх вплив на прийняття вірного рішення.
3. Засоби та предмети, за допомогою яких здійснюються підпали.

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні положення розслідування пожеж.

Тема 1. Загальне поняття розслідування пожеж (надзвичайних ситуацій).

Поняття, система, завдання, принципи процесу розслідування надзвичайних ситуацій (пожеж). Місце процесу розслідування пожеж в кримінально-процесуальному судочинстві. Загальна характеристика учасників процесу розслідування пожеж. Суб'єкти процесу розслідування надзвичайних ситуацій (пожеж): їх правовий статус, повноваження. Форми досудового розслідування. Дізнання та досудове слідство. Види органів дізнання та досудового слідства, їх повноваження. Повноваження осіб які проводять розслідування. Взаємодія органів внутрішніх справ з органами та підрозділами, ДСНС України під час розслідування надзвичайних ситуацій (пожеж).

Змістовий модуль 2. Кримінально-правові та криміналістичні основи розслідування пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

Тема 2. Порядок взаємодії Державної служби України з надзвичайних ситуацій з Національною поліцією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події. Першочергові слідчі дії при проведенні розслідування пожежі (надзвичайної ситуації).

Інформування про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій. Основні завдання сторін, що взаємодіють. Обмін інформацією про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій у різних регіонах країни. Здійснення спільних заходів за планами взаємодії органів управління та сил цивільного захисту в разі виникнення надзвичайної ситуації (пожежі), що розробляються на регіональних і місцевих рівнях. Поняття, система, структура, види слідчих дій. Загальні вимоги до їх проведення. Огляд місця події – як процесуально-слідча дія: мета, завдання. Методика проведення огляду місця пожежі. Виявлення та фіксація даних про пожежу безпосередньо на місці події. Заключний етап огляду й особливості фіксації обстановки та об'єктів на місці надзвичайної ситуації (пожежі). Накопичення даних щодо особливостей виявлення надзвичайної ситуації. Отримання інформації від свідків та інших осіб про обставини, що передували початку надзвичайної ситуації (пожежі). Дані про особливості розвитку надзвичайної ситуації (пожежі).

Тема 3. Клас експертиз матеріалів, речовин і виробів у справах про пожежі (надзвичайні ситуації).

Визначення терміна «джерело запалювання» і його використання в експертно-слідчій практиці у справах про пожежі. Розгляд можливих версій виникнення пожеж, їх уточнення та обґрунтування. Електротехнічні причини. Несправність пічного опалення, або порушення правил експлуатації. Необережне поводження з вогнем, підпал. Види пожежно-технічної експертизи. Підстави та порядок призначення. Правове положення ДВЛ системи ДСНС України. Питання які вирішує пожежно-технічна експертиза.

Тема 4. Основи кримінального права України і кримінально-процесуальна діяльність суб'єктів розслідування пожеж.

Загальна характеристика кримінального права України. Поняття, завдання, принципи науки кримінального права України. Кримінальний кодекс України та його структура. Поняття кримінального правопорушення та його ознаки. Поняття складу кримінального правопорушення. Класифікація кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами. Кримінальні правопорушення, пов'язані з пожежами та злочинними порушеннями вимог пожежної безпеки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основні законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996.
2. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI.
3. Закон України «Про запобігання корупції» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України.
5. Кримінальний кодекс України.
6. Закон України “Про судову експертизу” від 25.02.94.
7. Указ Президента України №20/2013 від 16.01.2013 року «Про деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій».
8. Постанова КМУ від 26 грудня 2003 р. N 2030 “Про затвердження Порядку обліку пожеж та їх наслідків”.
9. Наказ МВС України\МНС України № 1106/1377 від 30.11.2012 «Про затвердження Порядку спільних дій органів внутрішніх справ, Державної інспекції техногенної безпеки України та Міністерства надзвичайних ситуацій України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з пожежами».
- 10.Наказ МВС України № 564 від 06.12.92р. “Про додержання законності в органах дізнання попереднього слідства”.
- 11.Наказ Держтехногенбезпеки № 133 від 18.05.2012 р. “Про затвердження Примірного Положення про дослідно-випробувальну лабораторію територіального органу Держтехногенбезпеки України”.
- 14.2. Основна література
- 12.Розслідування та судові експертизи пожеж: Довідково-методичний посібник. – Харків: ТОВ «Компанія СМІТ», 2007. 360 с.:іл.
- 13.Дослідження пожеж з ознаками підпалу: Монографія. – Харків: ТОВ «Компанія СМІТ», 2007. – 72 с.
- 14.3. Допоміжна література та інформаційні ресурси
- 13.Основи правознавства. Київ – 1997р. ред.Усенко.
- 14.Кримінальне право України. Посібник . Київ -1995 р ред. В.М.Бовсуновського
- 15.Уголовне право України. Загальна частина. Київ -1996 р. М.И.Коржанський
- 16.Дізнання в ОВС-ДСП. Київ –1980
- 17.Квалифікація ОВД нарушених правил пожарной безопасности (ДСП). В.М. Дмитрук. К.1995г. (УМВД г.Черкасы).
- 18.Методическое пособие по вопросам установления причин возникновения пожаров. ДСП. Черновцы-82
- 19.Криміналістика. Посібник. ред.П.Д.Біленчук, О.П.Дубовий, М.В.Салтевський, П.Ю.Тимошенко. Київ-1998
- 20.Пожары. Осмотр места происшествия по делам о пожарах. ВНИИ МВД СССР. М-78г. ДСП (УМВД г.Черкасы).
- 21.Расследование и профилактика взрывов, пожаров, крушений и авиапроисшествий. И.Ф.Пантелеев. М.-75г. ДСП. (УМВД г.Черкасы).

22. Структура и содержание заключения пожарно-технической экспертизы. С.И.Зернов. М. - 91г. ДСП. (УМВД г. Черкасы).
23. Методика осмотра места пожара. Ю.К.Пракшин, С.И.Зернов. Киев – 88г. ДСП. (УМВД г.Черкасы).
24. Расследование поджогов. А.С.Григорьян. М.- 71г. ДСП. (УМВД г.Черкасы).
25. Расследование поджогов и преступных нарушений правил пожарной безопасности. Г. Г. Зуйков. М.- 68 г. ДСП. (УМВД г. Черкасы).
26. Офіційний сайт ДСНС України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mns.gov.ua>
27. www.ukrstat.gov.ua – Державний комітет з статистики України
28. Урядовий портал: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.kmu.gov.ua>
29. Офіційний сайт президента України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.president.gov.ua>
30. Офіційний сайт Верховної Ради України: [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

Примітка: по мірі зміни нормативно-правової бази України список рекомендованих джерел буде доповнюватися.